

บทคัดย่อ

คำสำคัญ : เกษัชศาสตร์สังคมและการบริหาร, การประกอบวิชาชีพของเกษักร, เกษักร, เกษัศศาสตร์, หลักสูตรเกษัศศาสตรบัณฑิต

ดนิตา ภาณุจรัส และ ระพีพรรณ ฉลองสุข : ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหาร กับการประกอบวิชาชีพของเกษักร

172951

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเกษักรทั้งหมดในประเทศไทย ที่ประกอบวิชาชีพเกษักรรมในสาขาต่าง ๆ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คนด้วยวิธี Quota random sampling จำแนกตามบทบาทหน้าที่ และส่งแบบสอบถามให้ทางไปรษณีย์พร้อมทั้งติดแสตมป์และจำหน่ายซองสำหรับส่งแบบสอบถามกลับคืน แบบสอบถามได้รับคืนกลับมาร้อยละ 53.9

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 34.2 ± 8.71 ปี (ช่วงอายุตั้งแต่ 22 - 66 ปี) การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี(เกษัศศาสตรบัณฑิต) ร้อยละ 71.0 มีผู้ศึกษาต่อในหลักสูตรการบริหารธุรกิจ และ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 19.4 และ 15.1 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อในระดับมหำบัณฑิต ตามลำดับ

ผลการวิจัยเป็นดังนี้คือ องค์ความรู้ด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหารในหลักสูตรเกษัศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 23 องค์ความรู้ โดยที่หลักสูตรเกษัศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้บรรจุเนื้อหากลุ่มวิชาพื้นฐานด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหารด้วยจำนวนรายวิชาและจำนวนเครดิตที่แตกต่างกัน มีจำนวนองค์ความรู้ด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหารที่ต่างกัน รวมทั้งมีรูปแบบการสอน(บรรยายและปฏิบัติการ) ที่แตกต่างกันด้วย คือมีการเรียนภาคทฤษฎี และ ภาคปฏิบัติอยู่ในช่วง 15.0-38.7 เครดิต และ 0-7 เครดิต ตามลำดับ

องค์ความรู้ด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหารที่กลุ่มตัวอย่างใช้ประกอบวิชาชีพ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพในสาขาเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหาร ซึ่งได้แก่ เกษักรโรงพยาบาล เกษักรอุตสาหกรรม และเกษักรสถาบันการศึกษา ได้รับองค์ความรู้ด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหารจากหลักสูตรเกษัศศาสตร์ ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงานจำนวน 20 องค์ความรู้ ดังนั้นจึงควรจัดองค์ความรู้ดังกล่าวเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาเกษัศศาสตร์ทุกคน ส่วนความรู้เกี่ยวกับการประเมินเอกสารทางยา ความรู้ด้านระบาดวิทยา และ ความรู้เกี่ยวกับชีวสถิติ ควรจัดเป็นวิชาเลือกของนักศึกษาเกษัศศาสตร์ทุกคน

กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบวิชาชีพในสาขาเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหาร ได้แก่เกษักรชุมชน เกษักรการตลาด เกษักรประจำสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และเกษักรประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ได้รับองค์ความรู้ด้านเกษัศศาสตร์สังคมและการบริหาร จากหลักสูตรเกษั

172951

ศาสตร์ ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงานจำนวน 4 องค์ความรู้ ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ความรู้เกี่ยวกับการประเมินเอกสารทางยา ความรู้ด้านระบาดวิทยา และความรู้เกี่ยวกับชีวสถิติ ควรจัดเป็นวิชาบังคับของนักศึกษาในสาขานั่นเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร โดยมีเนื้อหาการเรียนที่เข้มข้นขึ้นกว่าการเรียนพื้นฐาน เน้นการประยุกต์ใช้งานมากขึ้น ส่วนองค์ความรู้จำนวน 5 องค์ความรู้ต่อไปนี้ ที่ควรจัดเป็นวิชาเลือกที่นักศึกษาในสาขานั่นเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร สามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ ได้แก่ ความรู้ด้านการตลาด ความรู้พื้นฐานของหลักการบัญชี ความรู้พื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ ความรู้พื้นฐานของการสื่อสาร และความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพเภสัชกรรม

กลุ่มผู้ที่มีตำแหน่งในงานบริหาร ร้อยละ 56.9 มีการใช้องค์ความรู้ด้านเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหารในระดับมากคือ ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหาร กลุ่มเภสัชกรผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 51.1 และ 50.6 มีการใช้องค์ความรู้ด้านเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหารในระดับมาก คือ ความรู้เกี่ยวกับการค้นคว้าข้อมูลทางวิชาชีพหรือที่มีความสัมพันธ์กับวิชาชีพ และความรู้พื้นฐานของการสื่อสารตามลำดับ

ระดับการใช้องค์ความรู้ด้านเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหารของกลุ่มตัวอย่าง ถูกแบ่งออกเป็นระดับมาก ปานกลาง และน้อย-ไม่ได้ใช้ ผลการทดสอบสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร กับการประกอบวิชาชีพของเภสัชกรสาขาต่างๆ ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่ามีการใช้องค์ความรู้ด้านเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหารมีความสัมพันธ์กับการประกอบวิชาชีพของเภสัชกรสาขาต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Abstract

Key words : Social and administrative pharmaceutical sciences, Pharmacy practice, Pharmacist, Pharmaceutical sciences, Bachelor of pharmacy program

Danita Phanucharas and Rapeepun Chalongsuk : Relationship between Social and Administrative Pharmaceutical Sciences Knowledge and Pharmacy Practice

172951

Population of this study was all Thai pharmacists who had practiced in various setting. Free-returned questionnaires were mailed to 1,000 samples chosen from populations by quota random sampling. The returned questionnaires were 53.9 percents.

Most of participants were women with an average age of 34.2 ± 8.71 years (22–66 years). Highest level of education in the majority of subjects (71.0 percents) was Bachelor degree of Pharmaceutical sciences. In the Master degree group, 19.4 and 15.1 had a Master of Business administration or Master of Public health degree, respectively.

Social and administrative pharmaceutical sciences (SAP) knowledge in Bachelor of Pharmacy program from universities in Thailand was segregated into 23 knowledge categories. The universities in Thailand had different number of courses, credits, knowledge categories and methods of learning, lecture or practice, on SAP knowledge. The universities had a range of lecture course and practice course between 15.0–38.7 and 0–7 credits, respectively.

Pharmacists who had not worked in SAP area (e.g. hospital, manufacturing or university lines) reported inadequacy of some SAP knowledge categories obtained from the Bachelor program. So that, all pharmacy students should have learnt 20 SAP knowledge categories as core courses. Another three elective knowledge categories were drug literature evaluation, pharmacoepidemiology and biostatistics.

Pharmacists who had worked in SAP area, e.g. community pharmacy, pharmaceutical marketing, food and drug administration and public health office, reported inadequacy of 4 SAP knowledge categories from the Bachelor program. That four knowledge categories, which were health consumer protection, drug literature evaluation, pharmacoepidemiology and biostatistics, should have been professional core courses for SAP-line students. And five SAP knowledge categories that were marketing, accounting, economics, basic communication and pharmacy laws should have been professional elective courses and advance taught for SAP-line students.

172951

Most executive pharmacists, 56.9 percents, had used administration knowledge categories on pharmacy practice. Most practice pharmacists, 51.1 and 50.6 percents, had used drug information searching and basic communication knowledge categories on pharmacy practice.

SAP knowledge usage on pharmacy practice was graded into 3 levels, e.g. high, medium and low or not at all. The relationship between SAP knowledge usage and pharmacy practice by chi-square test, was statistically significant (p -value < 0.05).